

WPISUJE UCZEŃ**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY****KOD UCZNIA**

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNIA

--	--	--	--	--	--	--

*dzień miesiąc rok**miejsce
na naklejkę
z kodem*☐

dysleksja

**EGZAMIN
W TRZECIEJ KLASIE GIMNAZJUM
Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH**
Czas ucieka

CZERWIEC 2003**Instrukcja dla ucznia**

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 12 stron.
Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D.
Odpowiada im następujący układ krutek na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D
---	---	---	---

Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą - np. gdy wybrałeś odpowiedź "A":

	B	C	D
---	---	---	---

6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeżeli się pomylisz,
błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.

	B	C	
---	---	---	---

7. Rozwiązania zadań od 21. do 30. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

Tycjan, *Alegoria trzech okresów życia człowieka*, ok. 1510-1515,
[w:] *Historia sztuki świata*, t. 6, Warszawa 1991.

Zadanie 1. (0-1)

Na pierwszym planie obrazu Tycjana znajduje się

- A. dom na wzgórzu.
- B. kobieta z mężczyzną.
- C. dwójka śpiących dzieci.
- D. pień uschniętego drzewa.

Zadanie 2. (0-1)

Postacie kobiety i mężczyzny są alegorią

- A. okresu dzieciństwa.
- B. czasu młodości.
- C. wieku sędziwego.
- D. późnej starości.

Zadanie 3. (0-1)

Pień uschniętego drzewa na obrazie Tycjana symbolizuje

- A. śmierć.
- B. wolność.
- C. tęsknotę.
- D. zwycięstwo.

Tekst I

Żeby znaleźć drogę ku przeszłości, potrzebujemy mapy, zarówno czasowej, jak i przestrzennej. To znaczy musimy umieć mierzyć czas.

Mierzenie czasu ma długą tradycję. Od wielu wieków ludzkość potrafiła wykorzystywać zjawiska astronomiczne do orientacji w czasie. Już starożytni Egipcjanie odkryli fakt, że Ziemia regularnie zmienia swoje położenie wobec Słońca i że co 365 dni wydaje się powracać do pozycji wyjściowej (jest to tak zwany rok słoneczny). Mierzac czas, posiłkowali się też zaćmieniami Słońca. Natomiast pomiar czasu na podstawie położenia Księżyca stosowali Rzymianie, wykorzystując powtarzający się w regularnych odstępach czasu obieg Księżyca wokół Ziemi. Zaczynali każdy miesiąc od nowiu naszego satelity.

Bez mierzenia czasu nie ma historii. Minione fakty nie ukążą nam swego sensu, jeśli nie uda się nam zmierzyć czasu, jaki upłynął między nimi i jakimś ustalonym momentem dzisiejszym.

Wiemy na przykład, że w 1788 roku rozpoczęły się obrady Sejmu Czteroletniego, w czasie którego uchwalono Konstytucję 3 maja. Wiemy też, że grupa przeciwników konstytucji zawiązała konfederację i poprosiła Rosję o pomoc. Efektem tych działań była interwencja zbrojna Rosji, przegrana zwolenników reform, w końcu w 1793 roku II rozbiór Polski. Podjęto jeszcze jedną próbę ratowania niepodległości naszego państwa. Wybuchło powstanie kościuszkowskie. Niestety, III rozbiór w 1795 roku doprowadził do całkowitej likwidacji państwowości polskiej.

Wiemy również, że zwycięstwa Napoleona nad Prusami i Austrią pozwoliły na utworzenie Księstwa Warszawskiego z części ziem zagarniętych przez zaborców. Natomiast klęska cesarza Francuzów pod Moskwą doprowadziła do okupacji i likwidacji Księstwa Warszawskiego.

Daty coś znaczą. Historyk zawsze próbuje ustalić daty wydarzeń. Próbuje także uporządkować wydarzenia tak, by móc mówić o nich w kolejności, w jakiej następowały i zgodnie ze skalą czasową pozwalającą określić ich wzajemne związki. W tych zadaniach pomaga mu chronologia, która jest pierwszym i koniecznym krokiem na drodze do badania i rozumienia historii.

Według: J. M. Roberts, *Pierwsi ludzie. Pierwsze cywilizacje*, Łódź 1980;
Encyklopedia szkolna. Historia, Warszawa [2000].

Zadanie 4. (0-1)

Według tekstu I chronologia to

- A. nauka zajmująca się obliczaniem czasu za pomocą działań matematycznych.
- B. system polegający na liczeniu krótkich odstępów czasu z momentem końcowym, do którego prowadzi się rachubę lat.
- C. system liczenia czasu zapoczątkowanego ważnym wydarzeniem rzeczywistym lub legendarnym.
- D. nauka pomocnicza historii zajmująca się określaniem dat wydarzeń oraz ustalaniem ich kolejności.

Zadanie 5. (0-1)

Cechą charakterystyczną rzymskiego sposobu mierzenia czasu było – według tekstu I – wykorzystywanie faktu, że

- A. Ziemia regularnie zmienia swe położenie wobec Słońca.
- B. Księżyc cyklicznie zmienia swe położenie wobec Ziemi.
- C. Słońce niekiedy zasłonięte jest w części lub w całości przez Księżyc.
- D. Ziemia, krążąc wokół Słońca, zdaje się powracać co rok do pozycji wyjściowej.

Zadanie 6. (0-1)

Ostatnia w II połowie XVIII wieku próba ocalenia niepodległości Polski to

- A. konfederacja targowicka.
- B. powstanie kościuszkowskie.
- C. postanowienia Sejmu Czteroletniego.
- D. wojna w obronie Konstytucji 3 maja.

Zadanie 7. (0-1)

Związek przyczynowo-skutkowy został poprawnie przedstawiony w szeregu:

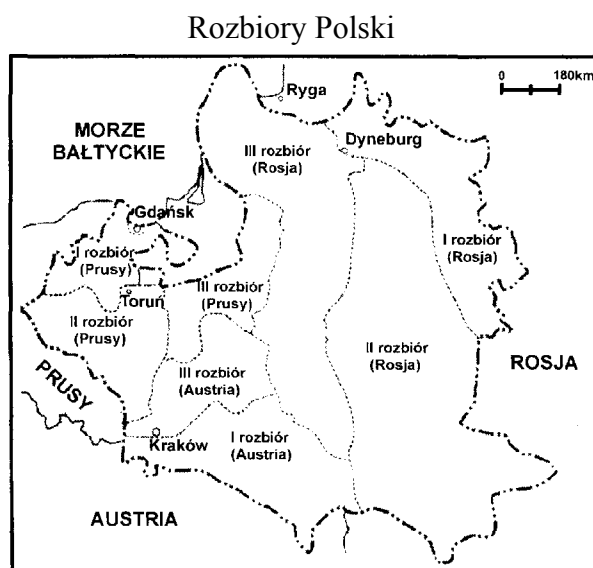
A.	powstanie kościuszkowskie → II rozbiór Polski → utworzenie Księstwa Warszawskiego
B.	zawiazanie konfederacji targowickiej → wojna w obronie uchwał Sejmu Czteroletniego → II rozbiór Polski
C.	powstanie kościuszkowskie → uchwalenie Konstytucji 3 maja → III rozbiór Polski
D.	obrazy Sejmu Wielkiego → klęska Napoleona → utworzenie Księstwa Warszawskiego

Zadanie 8. (0-1)

Utworzenie Księstwa Warszawskiego było postrzegane przez Polaków jako

- A. pełny sukces w drodze do wolności.
- B. całkowita klęska w walce o odzyskanie ojczyzny.
- C. zapowiedź odbudowy dawnej Rzeczypospolitej.
- D. ingerencja mocarstw europejskich wbrew woli Polaków.

Mapy do zadań 9. i 10.

Według: *Atlas historyczny Polski*, Warszawa-Wrocław 1996.

Według: *Encyklopedia szkolna. Historia*, Warszawa [2000].

Zadanie 9. (0-1)

W wyniku I rozbioru Polski w 1772 roku pod panowaniem Prus znalazły się:

- A. część Wielkopolski oraz Prusy Królewskie bez Gdańska i Torunia.
- B. Małopolska bez Krakowa i Lwowa oraz ziemie wschodnie Rzeczypospolitej.
- C. część Inflant i wschodnie połacie ziem białoruskich.
- D. Wielkopolska oraz część Mazowsza bez Warszawy i Płocka.

Zadanie 10. (0-1)

Księstwo Warszawskie zostało utworzone w 1807 r. głównie z większości ziem zabranych Polsce przez Prusy w rozbiorach:

- A. I i II.
- B. II i III.
- C. I i III.
- D. I, II i III.

Tekst II

Jedynie czas astronomiczny biegnie równomiernie. Czas ludzki ma stałe przyspieszenia (a inna rzecz, że przejściowo zwalnia przy każdym oczekiwaniu i znów przyspiesza przy intensywnym zajęciu). Dla wyrostka czas od niedzieli do niedzieli dłuży się, a od wakacji do wakacji staje się nieskończonością. Potem tygodnie, miesiące i lata stają się dla człowieka coraz krótsze, mijają z przerażającą nieraz szybkością. Rok starego człowieka to znacznie mniej niż rok dziecka, a nawet młodzieńca. Dotyczy to nie tylko teraźniejszości, ale też przyszłości; przed starym człowiekiem zostaje nieproporcjonalnie i nieoczekiwanie mało czasu. Jest to typowa mała ludzka tragedia; młodemu człowiekowi wydaje się, że ma czasu bez miary przed sobą, potem zaś okazuje się, że ma go za mało, nie tylko dlatego, że już część jego minęła, ale dlatego, że czas, który pozostał, okazuje się krótszy niż się wydawał.

Skracanie się czasu dokonuje się w dwóch kierunkach: nie tylko czasu przyszłego, który człowiekowi pozostał, ale także przeszłego, już przeżytego; ten również wydaje się coraz krótszy. Jak to? Pytamy się siebie – już tyle czasu minęło i tak prędko? Kiedyż zdążyło się to stać? Niedawno życie się zaczynało, a już tak mało go zostało.

Sposoby wyobrażania sobie czasu są zapewne u różnych ludzi różne; co do mnie to nie umiem go sobie wyobrazić inaczej niż przestrzennie: jako drogę. Otóż droga mego życia, jak ją widzę, jest krótka, ale najkrótszy, zupełnie krótki, nieproporcjonalnie krótki jest ostatni odcinek. Gdy wojna się skończyła, ta droga w mej wyobraźni zakręca i kończy się. Zaczyna się teraźniejszość: trzydzieści lat sprasowane w jedną płaszczyznę.

Władysław Tatarkiewicz, *Wspomnienia*, Warszawa 1979.

Zadanie 11. (0-1)

Według W. Tatarkiewicza czas ludzki mija najszybciej w

- A. dzieciństwie.
- B. młodości.
- C. wieku dojrzałym.
- D. podeszłym wieku.

Zadanie 12. (0-1)

Fragmęnt *Wspomnień* W. Tatarkiewiczza jest tekstem o charakterze

- A. religijnym.
- B. politycznym.
- C. historycznym.
- D. filozoficznym.

Zadanie 13. (0-1)

Głównym tematem tekstu II jest refleksja o

- A. miłości.
- B. szczęściu.
- C. samotności.
- D. przemijaniu.

Zadanie 14. (0-1)

Autor tekstu II jest

- A. publicystą, starym człowiekiem, nie przeżył wojny.
- B. fizykiem, ma trzydzieści lat, doświadczył tragedii.
- C. myślicielem, starym człowiekiem, przeżył wojnę.
- D. matematykiem, ma trzydzieści lat, nie doświadczył tragedii.

Zadanie 15. (0-1)

W drugim akapicie W. Tatarkiewicz używa pytań, aby wyrazić

- A. złość.
- B. ironię.
- C. gniew.
- D. zdumienie.

Zadanie 16. (0-1)

Młodemu człowiekowi wydaje się, że ma czasu bez miary przed sobą.

Wprowadzając czasownik *wydaje się*, autor powyższego zdania sugeruje, że rozumienie upływu czasu jest

- A. względne.
- B. bezstronne.
- C. obiektywne.
- D. kategoryczne.

Zadanie 17. (0-1)

Obraz Tycjana *Alegoria trzech okresów życia człowieka* oraz tekst I i II łączy

- A. temat.
- B. gatunek.
- C. kompozycja.
- D. czas powstania.

Tekst III

Wisława Szymborska *Muzeum*

Są talerze, ale nie ma apetytu.
Są obrączki, ale nie ma wzajemności
od co najmniej trzystu lat.

Jest wachlarz – gdzie rumieńce?
Są miecze – gdzie gniew?
I lutnia ani brzęknie o szarej godzinie.

Z braku wieczności zgromadzono
dziesięć tysięcy starych rzeczy.
Omszały woźny drzemie słodko
zwiesiwszy wąsy nad gablotką.

Metale, glina, piórko ptasie
cichutko tryumfują w czasie.
Chichocze tylko szpilka po śmieszce z Egiptu.

Korona przeczekwała głowę.
Przegrała dłoń do rękawicy.
Zwyciężył prawy but nad nogą.

Co do mnie, żyję, proszę wierzyć.
Mój wyścig z suknią nadal trwa.
A jaki ona upór ma!
A jakby ona chciała przeżyć!

Wisława Szymborska, *Wybór wierszy*, Warszawa 1979.

Zadanie 18. (0-1)

Ekspozyty muzealne przetrwały do dziś, to znaczy, że

- A. zdążyły na czas.
- B. roztrwoniły czas.
- C. przegrały z czasem.
- D. wytrzymały próbę czasu.

Zadanie 19. (0-1)

Środki poetyckie zastosowane w pierwszej i drugiej zwrotce wiersza wskazują na to, że przedmioty w muzeum

- A. dowodzą ulotności życia ludzkiego i trwałości rzeczy.
- B. mają zdolność utrwalania wszystkich ludzkich uczuć.
- C. świadczą o bezradności człowieka wobec kruchości rzeczy.
- D. dowodzą trwałości życia ludzkiego i ulotności rzeczy.

Zadanie 20. (0-1)

Aby w czwartej zwrotce zaznaczyć żywotność materii, autorka zastosowała

- A. apostrofę.
- B. przenośnię.
- C. porównanie.
- D. pytanie retoryczne.

Zadanie 21. (0-1)

Podmiot liryczny zwraca uwagę na skutki walki człowieka ze światem materii.

Wypisz z wiersza dwa czasowniki, które to ukazują.

- 1.
- 2.

Zadanie 22. (0-1)

Wyjaśnij w jednym zdaniu sens użytej w wierszu metafory: *Korona przeczekala głowę*.

.....
.....

Zadanie 23. (0-1)

Wypisz z trzeciej zwrotki wiersza fragment, który pozwala żywić przeświadczenie, że w muzeum nie ma zwiedzających.

.....
.....

Zadanie 24. (0-1)

Dokończ zdanie.

W wierszu W. Szymborskiej *Muzeum* podmiot liryczny zwraca się bezpośrednio do odbiorcy w zwrotce

Zadanie 25. (0-1)

Jaka jest wymowa ostatniej zwrotki wiersza w kontekście całego utworu?

.....

.....

Zadanie 26. (0-1)

Podaj dwie funkcje, jakie pełni muzeum we współczesnym świecie.

1.
2.

Zadanie 27. (0-1)

Rozwój cywilizacji rodzi potrzebę coraz precyzyjniejszego określania czasu.

Podaj argument potwierdzający słuszność tego stwierdzenia.

.....

.....

Zadanie 28. (0-2)

Udziel przyjacielowi rady, w której przekażesz mu własnymi słowami myśl zawartą w związku frazeologicznym *czas leczy rany*.

.....

.....

Zadanie 29. (0-5)

Zredaguj zaproszenie na otwarcie wystawy pt. *Czas ucieka*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wiek XX to...

Pamiętaj, że Twoja praca nie powinna być krótsza niż połowa wyznaczonego miejsca.

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary-ruled notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a single page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]